

ΚΑΜΕΛ ΝΤΑΟΥΝΤ

Ουρί

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΡΙΓΚΟΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Αυτό το βιβλίο εκδόθηκε με την υποστήριξη του Προγράμματος βοήθειας για εκδότες του Γαλλικού Ινστιτούτου Ελλάδας (Γαλλική Πρεσβεία στην Ελλάδα).

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 663

Καμέλ Νταούντ, *Ουρί*

Kamel Daoud, *Houris*

Μετάφραση: Γιάννης Στρίγκος

Υπεύθυνη έκδοσης: Σταύρη Ιωαννίδου

Επιμέλεια-Διόρθωση: Ιωάννα Ανδρέου

Σελιδοποίηση: Παναγιώτης Βογιατζάκης

Copyright© φωτογραφίας εξωφύλλου: © Raymond Depardon /
Magnum Photos

Copyright© Éditions Gallimard, 2024

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ
(Εκδόσεις Πατάκη), 2024

Πρώτη έκδοση στη γαλλική γλώσσα από τις εκδόσεις
Gallimard, 2024

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,
Αθήνα, Απρίλιος 2026

ΚΕΤ Ζ868 ΚΕΠ 133/26

ISBN 978-618-07-1586-6

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),
570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η φωνή

13

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο λαβύρινθος

189

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Το μαχαίρι

363

Και ο Πέτου, ο φύλακας των Πυλών του Κάτω Κόσμου,
ρώτησε την Αγία Ινάννα:
«Ποια είσαι;».
«Είμαι η βασίλισσα του Ουρανού,
απ' όπου ο ήλιος ανατέλλει!»
«Αν είσαι η βασίλισσα του Ουρανού,
απ' όπου ο ήλιος ανατέλλει,
τότε τι γυρεύεις στον τόπο απ' όπου δεν υπάρχει γυρισμός;
Γιατί η καρδιά σου σε οδήγησε στο μονοπάτι εκείνο
απ' το οποίο κανείς δεν επιστρέφει;»

Η κατάβαση της Ιστάρ (Ινάννα) στην Κόλαση

Άρθρο 46: Καταδικάζεται σε φυλάκιση τριών (3) έως πέντε (5) ετών και σε πρόστιμο 250.000 έως 500.000 δηναρίων οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο, με πάσα γραπτή του δήλωση ή ενέργειά του, χρησιμοποιεί ή εκμεταλλεύεται τα τραύματα της εθνικής τραγωδίας προκειμένου να πλήξει τους θεσμούς της Λαϊκής Δημοκρατίας της Αλγερίας, να αποδυναμώσει το Κράτος, να θίξει την υπόληψη των εκπροσώπων του που το υπηρέτησαν, ή να αμαυρώσει την εικόνα της Αλγερίας διεθνώς.

Οι ποινικές διώξεις θα ασκούνται αυτεπάγγελτα από την Εισαγγελία.

Σε περίπτωση υποτροπής, οι προαναφερθείσες στο παρόν άρθρο ποινές διπλασιάζονται.

Καταστατικός χάρτης για την ειρήνη και την εθνική συμφιλίωση

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η φωνή

Νύχτα της 16ης Ιουνίου 2018, Οράν

ΤΟ ΒΛΕΠΕΙΣ;

Στο πρόσωπό μου υπάρχει ένα μεγάλο μόνιμο χαμόγελο και είμαι βουβή, ή σχεδόν. Αν θέλει κάποιος να με καταλάβει, πρέπει να σκύψει προς το μέρος μου, να έρθει πολύ κοντά μου, όπως όταν πρόκειται να μοιραστεί ένα μυστικό ή μια νύχτα ερωτική. Πρέπει να συνηθίσει την ανάσα μου, που μοιάζει πάντα σαν να είναι η τελευταία, να συνηθίσει την παρουσία μου, άβολη στην αρχή. Να αγκιστρωθεί απ' τα μάτια μου, που έχουν σπάνιο χρώμα, χρυσοπράσινο, σαν του Παραδείσου. Καθώς δεν ξέρεις περί τίνος πρόκειται, θα πιστέψεις σχεδόν πως ένας άορατος άνθρωπος με πνίγει μ' ένα μαντίλι, αλλά μην πανικοβληθείς. Στο φως, έχω την όψη μιας γυναίκας ψηλόλιγνης, αποκαμωμένης, μετά βίας ζωντανής, και το πελώριο μαρμαρωμένο μου χαμόγελο εντείνει την αμηχανία όσων με συναντούν. Το χαμόγελο αυτό, πλατύ και ατελείωτο, των δεκαεπτά περίπου εκατοστών, στέκει αμετακίνητο πάνω από είκοσι χρόνια τώρα. Βρίσκεται λίγο πιο χαμηλά από το κάτω μέρος του προσώπου μου και επιμηκύνει τις λέξεις μου, τις φράσεις μου. Μερικές φορές,

το κρύβω μ' ένα πολύχρωμο μαντίλι· διαλέγω πάντα ένα ύφασμα ακριβό και σπάνιο. Ανασηκώνω τον γιακά μου.

Ας μιλήσουμε λοιπόν, μιας κι η ευκαιρία είναι πρωτοφανής. Διότι, ναι, είσαι το γεγονός που ποτέ δεν είχα φανταστεί. Αυτό που έπεσε εξ ουρανού πάνω στο κεφάλι μου, με την ακρίβεια που ένας μετεωρίτης θα έπεφτε στο κρανίο κάποιου απαρηγόρητου προφήτη. Ας φλυαρήσουμε, ασυγκράτητα. Αν συγκρατηθώ, τότε θα πρέπει να σου αφαιρέσω τη ζωή, χωρίς τελετουργικές κινήσεις, ωμά, σχεδόν αδιάφορα, σαν χασάπης που χασμουριέται πάνω απ' το κουφάρι ενός αμνού. Εννοώ να διαρρήξω τον ασκό που σε κρατά δέσμια και που μέσα του σαλεύεις, και ν' αφήσω να διαρρεύσει η λιγοστή ζωή που έχεις μέχρι στιγμής αποκτήσει. Άλλωστε, ιατρικά μιλώνοντας, δεν είσαι ζωντανή· ούτε και νεκρή όμως, κατά την άποψη του Θεού. Όσο για μένα, ίσως έχω ήδη σκοτώσει μια αθώα ψυχή. Ίσως όχι με τα χέρια μου, αλλά με τα βλέφαρα, κλείνοντας τα μάτια. Αυτό δεν το ξέρει ούτε η Χαντίτζα, η μάνα μου, εκείνη που, παρά τα είκοσι έξι μου χρόνια, θέλει κάθε μέρα να στέκεται και να με κοιτά σαν να ήρθα μόλις στη ζωή, έτσι ώστε να τη φέρω κι αυτή με τη σειρά της στη ζωή, δείχνοντάς της στοργή και υπακοή.

Εδώ βρισκόμαστε στο υπνοδωμάτιό μου. Έχει πέσει η νύχτα στη συνοικία του Μιραμάρ, στο Οράν. Μια μεγάλη και όμορφη πόλη, μεσογειακή, που αστράφτει στο σκοτάδι σαν σπασμένο περιδέραιο. Είναι δύο τα ξημερώματα, κάποιος ουρλιάζει, ένα περιπολικό περνάει βιαστικά, κάτι σκυλιά παίζουν τους μασκοφόρους κλέφτες. Για να συμπληρώσω το σκηνικό, φαντάζομαι περιπλανώμενους φοίνικες και τη θάλασσα να ψάχνει ακόμα από πού να εισχωρήσει στους δρόμους της πόλης. Μερικές φορές με

ανακουφίζει, με βολεύει που δεν έχω μιλιιά, ή σχεδόν, στον έξω κόσμο. Οι άνθρωποι δεν περιμένουν από μένα μακροσκελείς φράσεις, ούτε συζητήσεις γεμάτες ψέματα, υπερβολές και υποσχέσεις. Ακόμη κι όταν μου έτυχε ν' αγαπήσω, κατά καιρούς, άφηνα τα μεγάλα γκριζοπράσινα μάτια μου να βάζουν τρικλοποδιές στους συνομιλητές μου. Τα μεγάλα μου μάτια με τις χρυσές ανταύγειες που αλλάζουν χρώμα, αδιαφορώντας για τις συνέπειες που προκαλούν στους άντρες, οι οποίοι χάνουν τα λόγια τους. Με παρατηρούν, βυθίζονται στο αμφίροπο βλέμμα μου και κάθε λέξη γίνεται ανεπαρκής.

Άκου: μες στη νύχτα εμπορικά πλοία σκούζουν στην άφαντη θάλασσα, και δεν είμαι σε θέση να σου εξηγήσω τη σύσταση της θάλασσας, ούτε από πού έρχεται το πλοίο που την ακροάζεται με το μεγάλο και μεταλλικό του αυτί. Ακόμη και με τις λέξεις τις δικές μου, υπάρχουν πράγματα που δεν μπορώ να σου μεταφέρω, αποχρώσεις του έξω κόσμου. Θα χρειάζονταν αμέτρητα χρόνια ζωής για να σου απαριθμήσω τις χιλιάδες λεπτομέρειες αυτής της σκηνης, κι εσύ δεν έχεις τόσο μεγάλη διορία. Τι θες να πω παραπάνω έτσι ώστε ν' αρχίσουμε να νιώθουμε οικεία η μία με την άλλη; Σου μιλώ κι ο ήχος της φωνής που ακούς δεν είναι ήχος, είναι μετά βίας το θρόισμα μιας σελίδας που γυρνά. Εξάλλου, σε τι θα με ωφελούσε να σου δώσω τον ορισμό της θάλασσας, των σκυλιών, του πλοίου και των φοινικόδεντρων, ή ακόμα και του προσώπου μου, που αγνοφαινεται στο σκοτάδι; Οι ορισμοί είναι για τους ζωντανούς, για να νιώθουν καθησυχασμένοι. Για σένα, είναι απλώς ηχητικά σήματα πίσω από το παραπέτασμα που γρατζουνάς. Εκεί υπάρχεις, σ' αυτό το σκοτάδι, κρυμμένη χάρη στη δική μου φροντίδα. Πρέπει να είναι ζεστά εκεί που είσαι, έτσι δεν είναι; Επιπλέον, έχω την εντύ-

πωση, ή κάνεις αυτό που κάνω κι εγώ, μένεις κουλουριασμένη, ο ομφάλιος λώρος πρέπει να σ' ενοχλεί λίγο, φαντάζομαι. Να σ' εμποδίζει. Απευθύνομαι σ' εσένα χρησιμοποιώντας την ωραία μου γλώσσα, την ηχηρή και βουβή, αυτή με την οποία αφηγούμαι εδώ και χρόνια ιστορίες στον εαυτό μου ή τη χρησιμοποιώ όταν μιλάω νοερά στους εχθρούς μου, γείτονες, ιμάμηδες, ή στον Θεό, που μου στέρησε πράγματα τόσο πολύτιμα. Ακαθόριστα, πρόκειται για τη γλώσσα των ταινιών που αγάπησα, που με συγκλόνισαν και μ' έκαναν να πνιγώ στα δάκρυά μου. Τη γλώσσα του ονείρου, των μυστικών, τη γλώσσα εκείνου που δεν διαθέτει γλώσσα.

Ετούτη την καλοκαιρινή νύχτα, είμαι στα σκοτεινά όπως εσύ, ο νυχτερινός ουρανός γίνεται αισθητός σαν ζεστότσιχο και βαθύ μαξιλάρι κι ο ύπνος δεν με παίρνει. Αν ήξερες τι είναι ο χρόνος, θα σου έλεγα πως είναι δύο ή τρεις τα ξημερώματα. Τα καλοκαίρια, η νύχτα στην πόλη μας δεν κρατά πολύ, δεν προλαβαίνει καλά καλά ν' απλώσει τ' άστρα της και ήδη χαράζει, κι ο ιμάμης έρχεται να σημάνει το τέλος της με το κάλεσμά του για την προσευχή. Από εκεί που βρίσκεσαι, όμως, δεν μπορείς να δεις, τα μάτια σου μόλις που έχουν σχηματιστεί. Εγώ διακρίνω τουλάχιστον το υπνοδωμάτιό μου, τον δρόμο, τη θάλασσα και το πλοίο πάνω της που πλησιάζει. Δεν έχεις φύλο ακόμα, αλλά εγώ ξέρω πως είσαι κοριτσάκι, είσαι το παραδεισένιο ουρί μου, έτσι σε βλέπω μπροστά μου όταν κλείνω τα βλέφαρα. Πιστεύω ότι έρχεσαι απ' τον Παράδεισο. Από εκεί όπου ο χρόνος δεν περνά, εκεί όπου δεν τον μετράμε. Το ρολόι του κλιματιστικού στον τοίχο απέναντι δείχνει και τη θερμοκρασία, και το φως που εκπέμπει δίνει σχεδόν σε κάθε αντικείμενο ολόγυρα σκιά και αύρα. Εδώ είναι το κομοδίνο και το γραφείο μου,

το οποίο μου είναι άχρηστο από τότε που σταμάτησα να πηγαίνω στο γυμνάσιο επειδή πήρα μηδέν στο μάθημα αλγερινής ιστορίας. Εδώ, τα παπούτσια μου, που δεν τακτοποιώ ποτέ, καθώς κι η μεγάλη κουρτίνα με τους μαύρους φοινικόπτερους, φυλακισμένους στις πτυχές του υφάσματος. Κι εκεί οι περσίδες. Δεν τις έχω κλείσει καλά: ο στύλος δίπλα στο καφενείο, απέναντι απ' το σπίτι μας, εκπέμπει το φως του και θέλει νά 'ρθει να ψάξει την κρεβατοκάμαρά μου όπως θα έκανε ένας περιπλανώμενος άστεγος. Είναι ο στύλος στη μέση της αυλής, αυτός με τη βάση που έχει αρχίσει να σκουριάζει και του οποίου φαίνεται το κουτί με τα καλώδια. Ποιο καφενείο; Πρόκειται για το Μαρχάμπα («Καλώς όρισες» σου μεταφράζω στην εσωτερική μου γλώσσα). Όλα τα καταστήματα αυτού του τύπου γενικώς έχουν την ίδια ονομασία, σε όλη τη χώρα, όπως τα μέρη που είναι αφιερωμένα στους μάρτυρες του πολέμου για την ανεξαρτησία της Αλγερίας ή οι μεγάλοι δρόμοι των πόλεων. Εδώ είναι επίσης η τουαλέτα μου κι αυτός είναι ο καθρέφτης που χτες βράδυ έκανα θρύψαλα. Καημένε καθρέφτη! Έγινε χίλια κομμάτια, σαν τους ανθρώπους που θέλουν να πουν πολλά ταυτόχρονα και τραυλίζουν, μπερδεύουν τα λόγια τους και τελικά σμπαραλιάζονται και πετσοκόβουν τα χέρια τους με λυγμούς. Καθρέφτης που κεραυνοβόλησα από την ανικανότητά μου να μιλήσω σωστά. Ναι, τον έσπασα, χτες, δεν θυμάσαι τον ήχο της άμμου που έφτασε ως εσένα μέσα απ' τα δικά μου αυτιά, πιο καλυμμένος λόγω της κοιλιάς που μεσολαβεί; Σε φαντάζομαι, ξέρεις, κι εγώ, εκεί όπου βρισκεσαι. Γίνεσαι εικόνα και μου παρουσιάζεσαι, δίχως όνομα, δίχως τίποτα που να σε δένει μαζί μου εκτός από τον ομφάλιο λώρο και το αίμα. Νιώθεις την παρουσία μου σαν σκιά, βλέπεις αμυδρά τον δικό μου κόσμο, την κρε-

βατοκάμαρά μου, αυτή την πόλη, που σου είναι αδιάφορη, και αγνοείς τι είναι αυτό που πραγματικά θέλω. Μοιάζουμε μ' εκείνα τα κομμάτια γης που ήταν ξένα μεταξύ τους και που ένας σεισμός τα έκανε να σμίξουν. Κολυμπάς κόντρα στο ρεύμα, η σιωπή είναι η δύναμή σου, η πρώτη μέρα της ζωής σου ακόμα συγχέεται με την τελευταία, έτσι καθώς τη διατρέχει ο χείμαρρος του λόγου μου. Πώς είναι δυνατόν μια γυναίκα είκοσι έξι ετών, χωρίς φωνή, να μιλάει τόσο πολύ δίχως να παίρνει ανάσα; Από πού πηγάζει άραγε αυτή η ακαταμάχητη επιθυμία της να αφηγηθεί τα πάντα μονομιás, σαν λωποδύτισσα που πιάστηκε στα πράσα;

Ο λόγος είναι το ότι έχω δύο γλώσσες. Η μία είναι σαν τη νύχτα· η άλλη, σαν την ημισέληνο. Η μία τρώει απ' την καρδιά της άλλης.

Κι έχω ένα ψαρίσιο στόμα για να μιλάω και τις δύο.

Και για να σου περιγράψω ακόμα καλύτερα την τερατομορφία μου, έχω κι ένα χαμόγελο που ξεκινάει απ' το ένα μου αυτί και φτάνει ως το άλλο. Εδώ ακριβώς, στον λαιμό. Μια πετονιά τον συγκρατεί πάνω στον θώρακά μου, εμποδίζοντάς με να βυθιστώ στη λήθη ή να βρεθώ κρεμασμένη σαν πραμάτεια στην αγορά της Βαστίλλης (έτσι λέγεται η αγορά του Οράν). Τρεις τέσσερις άντρες μ' έχουν αγγίξει εκεί, στο αποτυχημένο μου χαμόγελο, με τον δείκτη τους, απλώς για να καταλάβουν πώς προήλθε. Η μάνα μου, η Χαντίτζα, έχει περάσει ώρες παρατηρώντας το, το έχει φροντίσει, το έχει προσέξει, το έχει γιατρέψει από τον πόνο με χιλιάδες γιατρικά, μετρώντας το σχεδόν κάθε νύχτα χρόνια ολόκληρα. Μπορεί να μεγάλωνε και να με σκότωνε αυτό το χαμόγελο, έλεγε μέσα της, ή να μίχραινε ίσως κι έτσι να ξανάκανε τη ζωή μου φυσιολογική. Διότι κανείς στον κόσμο δεν έχει ξαναδεί χαμόγελο τόσο

πλατύ, τόσο ξεκάθαρο, τόσο μακριά απ' την ευτυχία, τόσο αντίθετο απ' τη χαρά. Μπορώ τουλάχιστον να σου αποκαλύψω το μικρό μου όνομα. Το φέρω σαν φωτεινή ένδειξη μέσα στη μαύρη βροχή κάθε νύχτας μου. Με λένε Αυγή. Φάζο στην εξωτερική μου γλώσσα, Αυγή στην εσωτερική.

(Ανάσα.)

Οι δύο γλώσσες μου με στραγγαλίζουν σαν χέρια. Η πρώτη είναι αυτή που χορεύει στο κεφάλι μου, μαντίλι που ανεμίζει, ένας ποταμός που αναφέρεται στο Κοράνι, ένα δεύτερο πετσί κάτω απ' το πετσί μου. Σ' αυτή τη γλώσσα σου απευθύνομαι για να σε στείλω κοντά στις γυναίκες του Παραδείσου και να σε πείσω πως δεν αξίζει τον κόπο νά 'ρθεις σε τούτο τον κόσμο. Αντί να πέσεις εξ ουρανού σαν αμνός, μείνε εκεί, όπου κανείς δεν μπορεί να σε αγγίξει. Η εσωτερική αυτή γλώσσα αποτελείται απ' όλες εκείνες τις λέξεις που δεν ξεπηδούν απ' τα χείλη μου λόγω... λόγω... λόγω αυτού που θα σου πω. Εγώ δεν έχω τίποτα να κρύψω. Δεν ντρέπομαι γι' αυτό που φέρω στην επιφάνεια του κορμιού μου. Επειδή με καταλαβαίνει, η μάνα μου, η Χαντίτζα, μου εξήγησε από πολύ νωρίς ότι οι άνθρωποι μπορούν να σβήσουν από παντού τα γραπτά τους εκτός από την επιδερμίδα τους. «Κι εσύ είσαι ένα βιβλίο» μου έλεγε με σιγουριά. «Ένα πραγματικό βιβλίο, το αφήγημα όσων δεν πρέπει να ξεχάσουμε, ένα αλφάβητο που μονάχα οι αδαείς αγνοούν» μου επαναλάμβανε στα κρεβάτια των νοσοκομείων απ' τα οποία πέρασα, την εποχή εκείνη που ακόμα προσπαθούσαν να διορθώσουν τις φωνητικές μου χορδές. «Κι όταν πιστέφουν πως έχουν πια ξεπλύνει όλα τους τα εγκλήματα, θα υπάρχουν ακόμα

εσύ και τα υπέροχα μάτια σου». Είμαι το αληθινό αποτύπωμα, το πιο απτό τεκμήριο που επικυρώνει όλα όσα ζήσαμε στην Αλγερία επί δέκα χρόνια. Κρύβω την ιστορία ενός ολόκληρου πολέμου, χαραγμένου πάνω στο πετσό μου από τα παιδικά μου χρόνια. Όσοι ξέρουν να διαβάσουν θα καταλάβουν, όταν συναντηθούν με το σκάνδαλο των ματιών μου και την τερατομορφία του «χαμόγελό» μου. Όσοι ξεχνούν ηθελημένα θα με φοβηθούν, θα φοβηθούν να με κοιτάξουν.

Έξω, είμαι βουβή. Μόλις που χρησιμοποιώ μερικές λέξεις για να μιλήσω. Εδώ, όμως, μες στο κεφάλι μου, ανάμεσα σ' εσένα και σ' εμένα, έρχονται λέξεις σχεδόν από μόνες τους για καθετί που υπάρχει στη μνήμη μου. Απέναντι στον έξω κόσμο, η εσωτερική μου γλώσσα παραμένει ένα θαύμα ακριβείας και ιστοριών από το παρελθόν που περιμένουν την ώρα να ξαναβγούν στο προσκήνιο. Και μαζί της τα πάντα, ή σχεδόν τα πάντα, φωτίζονται, χωρίς ήλιο, όλα εκτός από το μέρος όπου βρίσκεσαι εσύ. Αλήθεια! Αυτή η εσωτερική γλώσσα γίνεται φωτεινή όταν νιώθω αγάπη, όταν θυμώνω, ή όταν γελάω. Αυτό που την κάνει προπάντων να ξεχειλίζει σαν καλοκαιριάτικη πλημμύρα είναι η αϋπνία. Μέσα της περιλαμβάνει τις φωνές ανθρώπων που αγάπησα, τη χροιά τους ή το ύφος τους, όπως τη φωνή της Σουάντ, της δασκάλας μου όταν ήμουν πέντε χρονών, που έκανε το απεχθές «χαμόγελό» μου ένα παιχνίδι λιγότερο κοφτερό πάνω στον λαιμό μου. Θυμάμαι αυτή τη γυναίκα που με αγάπησε και που λάτρευε να περιγράφει τα μάτια μου για να με κάνει να ξεχνώ το «χαμόγελό» μου. Τα μαύρα της μαλλιά είχαν μια λαμπερή αύρα και το πρόσωπό της, που χανόταν μέσα τους, μου θύμιζε, δεν ξέρω γιατί, το φεγγάρι, ή έναν καθρέφτη, ή

έναν ευτυχισμένο γάμο. Η ομορφιά της ήταν το πρώτο γράμμα της αλφαβήτου της μυστικής μου γλώσσας. Φαντάσου πόσο όμορφη ήταν η δασκάλα μου, η Σουάντ' όμως σ' εκείνη την ηλικία δεν ήξερα τη λέξη, ήξερα μονάχα την επίδραση που είχε στους χτύπους της καρδιάς μου. Πόσο θα 'θελα να ήμουν η αντανάκλασή της! Θυμάμαι την επιθυμία μου να κλάψω κάθε φορά που με κοιτούσε αγαπώντας με περισσότερο από τους υπόλοιπους μαθητές. Εκείνες τις στιγμές ήθελα να της ζητήσω συγγνώμη που η όψη μου έδειχνε τόσο φριχτή μ' αυτό το «χαμόγελο». Η εσωτερική μου γλώσσα ξεκίνησε μ' εκείνη, το ορκίζομαι σε όλα τα βιβλία του κόσμου.

Αυτή τη γλώσσα χρησιμοποιούω επίσης για να γράψω: γλιστράει γρήγορα σαν φίδι, ρίχνεται στο κυνήγι κάνοντας ελιγμούς, τρέχει πάνω στη λευκή κοιλιά του χαρτιού· στο σχολείο, πάντα σκάρωνα τις ωραιότερες απαντήσεις επειδή μου άρεσε να γράφω. Συχνά, ήμουν η πρώτη που έβρισκε τη λύση ενός προβλήματος, επειδή είμαι βουβή, ή σχεδόν. Διότι, απ' τα πέντε μου, ποτέ δεν σπαταλώ χρόνο για να κουβεντιάσω με τους άλλους· κρατώ τη σιωπή μου, κι όταν αρχίζω να γράφω, κάνω γρήγορα κι έρχομαι πρώτη σε πεδία άγνωστα, πριν από τους υπόλοιπους – πριν από τα σχολιαρόπαιδα, πάντα παρατεταγμένα στο μυαλό μου για να με κρίνουν και να με περικυκλώσουν, με τα στιλό στραμμένα προς το μέρος μου, για ν' αγγίξουν το «χαμόγελό» μου δίχως να λερώσουνε τα χέρια τους.

Η νύχτα διαλύεται, γλώσσα μου, κοχύλι μου, απουσία μου· θα 'θελα να φύγω μακριά, να σιωπήσω, ν' απαλλαγώ από κάθε ανάγκη δικαιολόγησης, όμως προσπαθώ να σου

εξηγήσω. Αναβάλλω τη στιγμή που θα σου μιλήσω για την άλλη μου γλώσσα, αυτή του έξω κόσμου, αυτή που χρησιμοποιώ για να απευθύνομαι στους άλλους: στη μητέρα μου, στην άλλη μου μητέρα, στην αδελφή μου, που πέθανε πριν από είκοσι χρόνια, στον πρώτο γιατρό που είχα στα πέντε μου, στον γείτονα τον ιμάμη, στον φύλακα του αυτοκινήτου μου και στα γεμάτα τσίμπλες μάτια του, στις δύο λιγομίλητες υπαλλήλους μου, στις πελάτισσες του κομμωτηρίου μου, σ' ένα σκυλί που το καταδιώκει η βροχή, σ' εσένα, στον Αμπντού τον ιατροδικαστή και φίλο της μάνας μου, στο μαχαίρι, στον Θεό και στον αμνό του. Την ξένη γλώσσα που κάνει τους άλλους να ντρέπονται να μιλήσουν όταν μιλάω εγώ, να δυσκολεύονται να βρουν τις λέξεις, και να καταφεύγουν στα απόκοσμα μάτια μου ή στο «χαμόγελό» μου. Είναι η γλώσσα του οίκτου των άλλων, ω, άγνωστό μου εσύ κορίτσι, δέσμιο της σκοτεινιάς του δειλινού.

Σιωπή!

Είναι δύσκολο να σου εξηγήσω, ίσως επειδή τα αυτιά σου δεν έχουν ακόμα σχηματιστεί. Στριφογυρίζω στην κρεβατοκάμαρά μου, με τυραννάς με τη σιωπή σου. Κάποιες φορές η νύχτα με μαχαιρώνει με τον φόβο για το μέλλον σου. Φόβο για ποιο πράγμα ακριβώς; Την ντροπή μου που θα συνεχίσω να ζω, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, μετά από σένα, την ντροπή μου που θα πρέπει εγώ να ζω κι εσύ όχι. Αν περάσω στην πράξη, θα πρέπει πάλι να αναζητήσω τον ύπνο στους τοίχους, με τα μάτια ξεραμένα από τους άσπρους σοβάδες. Να ξαναρχίσω τα πάντα απ' την αρχή, να τα αιτιολογήσω, να τα επεξηγήσω, να τα

διαπραγματευτώ... Θα 'ναι η δεύτερη φορά που θα κλέψω τη ζωή μου από κάποια άλλη, που θα τρυπώσω σ' ένα κουφάρι για να παραμείνω στο φως του ήλιου. Καταλαβαίνεις; Αν σε βοηθήσω να πεθάνεις, τίποτα πια δεν θα 'ναι δικό μου, θα νιώθω διωγμένη από παντού. Και δεν θα μπορώ καν να το φωνάξω, μιας και δεν έχω φωνή. Έτσι κι αλλιώς, αυτή είναι η μοίρα μου: να ψηλαφώ τον εαυτό μου για να μαθαίνω ποιος μέσα μου είναι νεκρός ή ζωντανός, ποιο κομμάτι ή τι άλλο δεν αναπνέει πια. Βλέπεις, για παράδειγμα, εδώ και πολύ καιρό δεν νιώθω κανένα άρωμα, αυτή μου η αίσθηση έχει χαθεί. Η μυρωδιά που αναδίδει το δέρμα των άλλων μου είναι σχεδόν άγνωστη. Νιώθω κομμένη σε δύο σώματα, σε δύο γλώσσες. Κι αυτό που με κόβει στη μέση είναι το «χαμόγελό» μου.

Είναι αποπνικτικά.

Φέτος, το καλοκαίρι είναι λες κι έκλεψε όλο τον αέρα του ουρανού. Τέτοια ώρα κι ακόμη έχει ζέστη, πολλή ζέστη για μένα, μα δεν τολμώ να χαμηλώσω τη θερμοκρασία του κλιματιστικού, η μάνα μου τρελαίνεται από ανησυχία όταν αρρωσταίνω. Θέλω να καπνίσω, να μασήσω καπνό, να πνιγώ στον καπνό. Μια επιθυμία σαν άγριο θηρίο μέσα μου, λες και κάποιος ικετεύει και χτυπιέται μες στις φλέβες μου. Ναι, όντως, καπνίζω πού και πού, στην κατάστασή μου! Η μυρωδιά του καπνού είναι σχεδόν η μόνη που μπορώ να νιώσω, αφιά και έντονη. Οι άλλες μυρωδιές έχουν χαθεί εδώ και χρόνια, καθώς έχουν στεγνώσει τα οσφρητικά μου κύτταρα. Στην κρεβατοκάμαρά μου, τα φιαλίδια με άρωμα είναι λιγοστά, όπως κι οι φωτογραφίες απ' τα παιδικά μου χρόνια, αυτές όπου ακόμα και τα καλοκαίρια είμαι μ' ένα κασκόλ τυλιγμένο στον λαιμό. Η μάνα μου γίνεται έξαλλη με τη μυρωδιά του καπνού που με σκοτώνει, αλλά δεν λέει τίποτα, χαμη-

λώνει το βλέμμα και βρίσκει στη δυστυχία της την απόδειξη των μητρικών συναισθημάτων της. Όταν καπνίζω, βήχω, και ο βήχας είναι το χειρότερο που μπορεί να συμβεί σε μια γυναίκα όπως εγώ. Τα πάντα είναι περίπλοκα στην περίπτωση μου: ο βήχας, το φτέρνισμα, το γέλιο και οι φωνές, ξέρεεις. Το να νιώθω τις μυρωδιές, τις γεύσεις, να τις μεταφέρω από τα ρουθούνια μου στη μνήμη μου, το να θυμάμαι πράγματα από την περασμένη μου ζωή. Και το να μιλάω.

Όταν ήμουν μαθήτρια, στο σχολείο εδώ δίπλα, απ' την άλλη μεριά της πλατείας, μιλούσα ελάχιστα, αλλά τα βλέμματά μου ήταν επίμονα, γεμάτα θυμό, σκληρά, απαλά, κοφτερά, φαρμακερά, οι κόρες μου άλλαζαν χρώμα κι έπαιρναν χιλιάδες αποχρώσεις... Μάτια μεγάλα, όπως τα ουρί του Παραδείσου, ζωγραφισμένα σαν χρυσαφιές νύχτες όπου η εσωτερική μου γλώσσα αστραποβολούσε. Με τα μάτια μου, μπορούσα να φέρω σε δύσκολη θέση έναν ενήλικα ή να κάνω μια συμμαθήτριά μου να βάλει τα κλάματα. Αληθινή αλφάβητος, πράγματι, μια συλλογή από μαχαίρια. Με τα χείλη δεν μιλούσα καλά, ούτε πολύ, ή ακόμα και καθόλου, και οι άλλοι με φώναζαν «ψάρι» πίσω απ' την πλάτη μου. Οι μεγάλοι και οι φίλοι της μάνας μου που ήρθαν τη χρονιά της δεύτερης γέννησής μου, το 2000, για να τη συγχαρούν, με κοίταξαν με περιέργεια: πώς ήταν δυνατόν να συνυπάρχουν στο ίδιο πρόσωπο η ομορφιά και η φρίκη; Τι να πει κανείς σ' ένα παιδί όπως αυτό; Έχω το χάρισμα να προκαλώ ίλιγγο, σαν τους μινιαρέδες ή τα απότομα βράχια. Στο σχολείο, για εξάσκηση, έμαθα από πολύ νωρίς να κοιτάζω επίμονα τον δάσκαλό μας (τον κύριο Σάφι, φαλακρό, με γουρλωτά μάτια, σαν ψάρι κι αυτός, με το ίδιο παντελόνι πέντε χρόνια, ο οποίος σιχαινόταν τα λάθη σαν να 'ταν ψείρες στην πλούσια χαίτη της αραβικής

γλώσσας που μας δίδασκε, ομνύοντας πως ήταν μοναδική στον κόσμο, αλλά που δεν έφτανε ούτε στο μικρό της δαχτυλάκι τη μυστική μου γλώσσα, την εσωτερική), τον κάρφωνα με τα μάτια και, παρ' όλη την αντοχή του, τελικά εκείνος υποχωρούσε, ξεγλιστρούσε, γυρνούσε γρήγορα τη σελίδα του κατάστιχου με τα ονόματα για να με προσπεράσει κι επέλεγε να εξετάσει στο μάθημα το κορίτσι που καθόταν πίσω από μένα. Πολύ σύντομα κατάλαβα πως η γλώσσα μου ήταν η ήττα της δικής του γλώσσας. Η δική μου είναι ισχυρή σαν ύβρις, πονάει ή ρίχνει περισσότερο φως σε ό,τι συμβαίνει στο μυαλό ή στο σκοτάδι.

Όσο για την άλλη μου γλώσσα, την εξωτερική, που πηγαίνει απ' τα χείλη στ' αυτιά... Πώς να σου εξηγήσω κάτι που δεν υπάρχει; Εκεί που είσαι ακούς μονάχα ήχους. Άκου, λοιπόν, εφόσον δεν ξέρεις να διαβάζεις ούτε να γράφεις.

Όταν γεννήθηκα δεύτερη φορά, ήμουν πέντε χρονών. Μου άρεσε να παρακολουθώ στην τηλεόραση τις περιπέτειες μιας πάπιας που την έλεγαν Ντόναλντ Ντακ: ο Ντόναλντ Ντακ ήταν αστείος, χαρούμενος και φωτεινός, αλλά και πολύ αδέξιος. Γελούσα πολύ όταν θύμωνε: ήταν ικανός να περδικλωθεί σ' ένα χωράφι, να πέσει, να ξανασηκωθεί, να κυλιστεί στο έδαφος και να ξαφνιαστεί με το καθετί. Τι ήταν αυτό που μου άρεσε τόσο πάνω του; Το ότι με το ζόρι τον καταλάβαιναν, κι αυτό μονάχα όταν πρόσθετε και χειρονομίες στις υπόλοιπες γκριμάτσες του και στα ξεφωνητά του. Για να εκφραστεί, δεν έπαυε να κινείται, τα έκανε όλα άνω κάτω στο όμορφο και χρωματιστό σπιτάκι του, του κοβόταν η ανάσα, πνιγόταν, και πάλι απ' την αρχή. Ήταν λίγο χαζό, μα σ' εκείνη την ηλικία πίστευα ότι αυτό το παπί όντως υπήρχε κι ότι μιλούσαμε την ίδια γλώσσα: μια γλώσσα γεμάτη κενά, που δεν

καθιστούσε τίποτε αντιληπτό χωρίς τη βοήθεια των ματιών και των χεριών. Ιδού, λοιπόν. Αυτή είναι η δεύτερη γλώσσα μου, η εξωτερική. Ενώ εδώ, όταν απευθύνομαι σ' εσένα μιλώντας την εσωτερική μου γλώσσα, όλα μοιάζουν ξεκάθαρα σαν καθρέφτης.

Χτες, μ' άκουσες να ωρύομαι. Ακόμη κι εκεί όπου φωλιάζεις προστατευμένη, πρέπει να τ' άκουσες όλα. Εγώ έτρεμα κι εκείνη, η μάνα μου, δεν έβγαζε λέξη. Περίμενε να πω εγώ την επόμενη, η οποία δεν ήθελε να βγει απ' τα χείλη μου. Κραύγαζα κι η κραυγή μου αναπαραγόταν με τόσο γελοίο τρόπο, ώστε πρέπει να θύμιζα τον Ντόναλντ Ντακ που ξεπετάγεται από το πολύχρωμο κουτί του. Δεν έβγαίνει· γυρνούσε πίσω σ' εσένα κι εσύ συστρεφόσουν, χτυπιόσουν σαν την τρελή στο άσυλο. Θα μπορούσε να πεθάνεις, η πνιγμονή μου να σου φέρει ασφυξία. Κι έπειτα έκλαψα. Όποτε θυμώνουμε, χανόμαστε μέσα στις δύο γλώσσες, σαν να 'χουμε στο στόμα μονάχα χαλίκια. Αντιλαμβάνεσαι τη δυστυχία μου; Δεν ξέρω καν πώς να βρίσω στην εξωτερική μου γλώσσα. Να που τώρα, λοιπόν, είμαστε δύο οι φυλακισμένες. Εσύ έχεις φωλιάσει εκεί, παρόλο που δεν σε βλέπω, παρόλο που τις νύχτες τραβολογάς τον ομφάλιο λώρο σου. Εγώ είμαι ένα βιβλίο και λίγο λίγο φωτίζω για χάρη σου τον εαυτό μου. Επειδή η εσωτερική μου γλώσσα επιτέλους ανακαλύπτει μια διέξοδο έξω από μένα: βρήκε σ' εσένα δύο αυτιά, σκάβει ένα μονοπάτι για να οδηγηθεί προς τον δικό σου κόσμο, τον γεμάτο στοργικά σκοτάδια. Ως τώρα ήταν μονάχα ένα ποτάμι υπόγειο κι αδιέξοδο, και να που τώρα βρήκε σ' εσένα μια ρωγμή που αλλάζει τον ρου του και δημιουργεί ένα δέλτα. Φυλάς το μυστικό μου και θα μείνεις εδώ ωσότου σε πάω σπίτι σου, απ' την άλλη πλευρά του κό-

σμου, σ' εκείνο τον τόπο όπου αρκεί ένα γέλιο για να γεννηθούν κήποι.

Ο μουεζίνης! Αυτή η φωνή είναι ο μουεζίνης. Είναι 4:34 τα ξημερώματα. Η βαριά του φωνή μάς καλεί να προσευχηθούμε στον Θεό και ακούγεται δυνατά για να αφυπνίσει όσους κοιμούνται. Είναι μια γλώσσα προτροπών και απειλών, αναπαράγει το τέλος του κόσμου απ' το πρωί ως το βράδυ. Μετά το κάλεσμα, οι άντρες θα ξυπνήσουν, θα ρευτούν, θα πάνε παραπατώντας να πλυθούν με κρύο νερό, τα απόκρυφα τους πρώτα κι έπειτα τα χέρια και το πρόσωπο. Θα βγουν απ' το σπίτι, νυσταγμένοι ακόμα, να συναντήσουν τον Θεό, που δεν κοιμάται ποτέ. Επιμένω: εσύ πρέπει να φύγεις, εγώ πρέπει να κρατήσω τη σιωπή μου, θα γυρίσεις εκεί απ' όπου έπεσες μες στην κοιλιά μου, ή πίσω στα ούρα, στους υπονόμους, στο σκοτεινό λαρύγγι της πόλης. Θα το πω χίλιες φορές: δεν θέλω για κανέναν λόγο να μείνεις εδώ. Θα σ' ανεχτώ όμως, αν ακούσεις την ιστορία μου, δίνοντας προσοχή σε όσα έχουν χαραχτεί πάνω μου, σ' αυτές τις ουλές που σου είναι αδύνατον ν' αγγίξεις. Μετά, όταν πάψω να μιλάω, θα σου κόψω το κεφάλι· όχι με μαχαίρι, αλλά με χιλιάδες χάδια, χιλιάδες συμβουλές για να επιστρέψεις εκεί απ' όπου ήρθες. Επειδή εδώ δεν είναι μέρος για σένα, είναι ένα μονοπάτι γεμάτο αγκάθια αυτή η χώρα για να μπορέσει να ζήσει μια γυναίκα. Θα σε σκοτώσω από αγάπη και θα σ' εξαφανίσω στέλνοντάς σε προς τον Παράδεισο και τα πελώρια δέντρα του. Δεν είμαι εγώ αυτή που σε χρειάζεται, είναι η δεύτερη γλώσσα μου, που υποφέρει απ' την ορφάνια. Εξαιτίας της γλώσσας αυτής είμαι εδώ, μιλώντας τόσο γρήγορα μες στο σκοτάδι, όσο οι άλλοι κοιμούνται ή ετοιμάζονται να προσευχηθούν στον Θεό τους, ενώ για

μένα ο ύπνος είναι άπιαστος. Δεν καταφέρνω να κρατήσω τα μάτια μου ανοιχτά για να βλέπω τη μάνα μου, που ετοιμάζει τις βαλίτσες της στο άλλο δωμάτιο. Ούτε καταφέρνω να τα κλείσω χωρίς να σε δω, εκεί, φωλιασμένη στο πηχτό σου σκοτάδι. Η δεύτερη γλώσσα μου, η εσωτερική, με παγιδεύει σ' αυτό τον μονόλογο. Επιμένει να σε κρατήσω στη ζωή και σου εξηγεί το πώς θα πεθάνεις, πώς θα εκδιωχθείς με τρία φονικά χαπάκια. Βουβή στην εξωτερική μου γλώσσα, δεν θα 'χω κανέναν πια για να συνομιλώ αν σε σκοτώσω. Έξω, ο ήλιος θα ανατείλει κι οι γλώσσες θ' αρχίσουν να φλυαρούν, να φωνάζουν, πάντα χωρίς εμένα. Να λοιπόν, αστέρι μου, για ποιο λόγο θα παραμείνεις στη ζωή, εννοώ μεταξύ ζωής και θανάτου, μέχρι ν' αποφασίσω να βάλω τέλος σ' αυτή τη συζήτηση. Εγώ ευθύνομαι για όλα. Έπρεπε να έχω δείξει σύνεση, να μη μείνω έγκυος σαν άμυαλη και τώρα να πρέπει να κάνω έκτρωση σαν ζώο κυνηγημένο.